

Västerås kommun

Beslut för gymnasieskola med yrkes- och introduktionsprogram

efter tillsyn i Wijkmanska gymnasiet
belägen i Västerås kommun

Tillsyn i Wijkmanska gymnasiet

Skolinspektionen har genomfört tillsyn i Wijkmanska gymnasiet under hösten 2016. Wijkmanska gymnasiet besöktes av Skolinspektionen mellan den 20 och den 22 september 2016.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
Undervisning och lärande	Detta arbetsområde kommer Skolinspektionen att bedöma i ett kommande beslut.	
Bedömning och betygssättning	Föreläggande Ytterligare delar av detta arbetsområde kommer Skolinspektionen att bedöma i ett kommande beslut.	2017-04-03
Extra anpassningar och särskilt stöd	Föreläggande	2017-04-03
Arbetsplatsförlagt lärande, grundläggande behörighet och introduktionsprogram	Föreläggande	2017-04-03
Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Föreläggande	2017-04-03
Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande	2017-04-03
Styrning och utveckling av verksamheten	Föreläggande	2017-09-04

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens tillsyn visar att det finns brister i den verksamhet som bedrivs vid Wijkmanska gymnasiet.

Tillsynen visar att det finns brister i den verksamhet som bedrivs vid introduktionsprogrammen, där alla elever inte ges den undervisning de har rätt till. Alla elever får inte heltidsundervisning, trots att introduktionsprogrammen ska bedrivas på heltid. Dessutom ges inte samtliga elever undervisning i alla de ämnen som de ska ha undervisning i. De individuella studieplanerna utformas inte heller så, att de ämnen som elever ska studera framgår av planen.

Det finns även brister i det systematiska kvalitetsarbetet. Personalen analyserar visserligen kunskapsresultat samt trygghet och studiero, men analysen lyfts inte vidare till ledningsnivå. Detta innebär en risk för att nödvändiga utvecklingsinsatser inte identifieras samt att de åtgärder som vidtas inte svarar mot de behov som finns på skolan. Bristerna i det systematiska kvalitetsarbetet medför att alla elever inte ges förutsättningar att få en så god utbildning som möjligt.

Vidare visar tillsynen att alla elever vid skolan inte får de extra anpassningar och det särskilda stöd som de är i behov av. Elevernas skolmiljö är inte trygg och skolans arbete för att motverka kränkande behandling är bristfälligt. Elevhälsans samtliga kompetenser deltar heller inte i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Dessutom erbjuds inte samtliga elever och vårdnadshavare individuella utvecklingssamtal minst en gång per termin.

Föreläggande***Extra anpassningar och särskilt stöd***

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Västerås kommun att senast den 3 april 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Beskrivning av arbetsområdet

Skolans lärmiljöer ska anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Detta gäller alla elever, oavsett om de går ett högskoleförberedande program, yrkesprogram eller introduktionsprogram. Detta avser också samtliga ämnen som eleven läser, det vill säga såväl gymnasie-

gemensamma ämnen som programgemensamma ämnen, ämnen inom inriktningar och fördjupningsämnen. Det kan också omfatta undervisning som är förlagd till arbetsplats (APL). Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avgöra lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Västerås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan ger eleven skyndsamt stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, om eleven riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 5a § skollagen)
- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. Bristerna kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Se till att elever som har behov av det skyndsamt får lämpliga extra anpassningar i de ämnen där de riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.
- Se till att det anmäls till rektorn om en elev, trots extra anpassningar, riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.
- Se till att rektorn tar ansvar för att elevernas behov av särskilt stöd skyndsamt utreds.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med extra anpassningar och särskilt stöd. Utredningen visar att många elever är i behov av extra anpassningar men att inte alla elever som behöver det får sådana extra anpassningar. Utredningen visar vidare att lärarna har behov av mer handledning från personal med specialpedagogisk kompetens för att kunna ge eleverna de extra anpassningar som eleverna har rätt till. Utredningen visar även att det inte alltid anmäls till rektorn om en elev befaras vara i behov av särskilt stöd. Rektorn säkerställer inte heller att ansvariga på skolan skyndsamt utreder elevers behov av särskilt stöd. Det finns därför en risk för att alla elever som är i behov av särskilt stöd inte får sådant stöd. Bristerna i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd innebär att alla elever inte ges tillräckliga förutsättningar för att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

I skollagen anges att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. I skollagen anges vidare att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd.

Skolinspektionens utredning visar att många elever på skolan är i behov av extra anpassningar men att inte alla elever som behöver det får sådana extra anpassningar. En del lärare arbetar mycket bra med extra anpassningar, men det skiljer sig åt mellan lärarna, säger specialpedagogen. Lärarna i yrkesämnena säger att de genomför extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen i den mån det är möjligt och lärarna i de gymnasiegemensamma ämnena säger att de saknar den specialpedagogiska kompetens som behövs för att de ska kunna ge elever extra anpassningar. Samtliga lärare säger att de får ett stort stöd av skolans specialpedagog, men att skolan har behov av fler specialpedagoger, eftersom många elever behöver extra anpassningar. Även rektorn håller med om behovet av fler specialpedagoger.

Enligt lärarna i de gymnasiegemensamma ämnena finns det individuella behov av extra anpassningar som har dokumenterats, men lärarna säger att de inte

hinner med alla elever. En lärare uppger att det går att anpassa undervisningsmetoder, men att extra anpassningar i klassrummet inte går att göra, eftersom det inte finns utrymmen där eleverna kan sitta i lugn och ro. Enligt specialpedagogen följs de extra anpassningarna upp vid klasskonferenserna och då framgår det att det skulle behövas fler extra anpassningar och fler utredningar gällande särskilt stöd.

Utredningen visar vidare att det inte alltid anmäls till rektorn om en elev, trots extra anpassningar, riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Skolans rutiner för arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd innebär bland annat att mentorn ska vara länken mellan elevhälsan, arbetslaget och rektorn. Enligt rektorn, intervjuade lärare och elevhälsan ska lärarna kontakta mentorn om en elev riskerar att inte nå utbildningsmålen i ett ämne, trots att eleven getts extra anpassningar. Mentorn ska då, enligt rektorn och specialpedagogen initiera en pedagogisk kartläggning. Vid elevhälsomötena, som leds av rektorn, ska elevens eventuella behov av särskilt stöd anmälas till rektorn och ett beslut om utredning ska fattas. Lärarna uppger dock att vissa klasser har saknat mentorer och att lärarna då inte har haft någon att gå vidare till angående elevens eventuella behov av särskilt stöd. Rektorn bekräftar att ett av programmen har saknat mentor under en längre tid och att mentorerna i ett annat program har haft svårigheter med mentorsrollen. Enligt specialpedagogen finns det kommungemensamma rutiner för arbetet med både extra anpassningar och särskilt stöd och specialpedagogen säger att hon också har haft utbildning för lärarna om rutinerna. Brister i skolans mentorsorganisation har dock fått till följd att rektorn inte har fått kännedom om alla elever som riskerar att inte nå utbildningsmålen och att eleverna därför ibland "har hamnat mellan stolarna", säger rektorn.

Utredningen visar även att rektorn inte säkerställer att ansvariga på skolan skyndsamt utreder elevers behov av särskilt stöd, enligt uppgift från rektorn och specialpedagogen. Att rektorn inte får kännedom om alla elever som riskerar att inte nå kunskapskraven, trots att de getts extra anpassningar, får också till följd att alla elevers behov av särskilt stöd inte utreds, uppger specialpedagogen. "När man tittar på betygsstatistiken kan man fundera på om utredningar verkligen har startats i tillräcklig utsträckning", säger rektorn. Specialpedagogen har därutöver uppfattningen att alla elever som kan behöva särskilt stöd inte utreds, trots att de rapporterats till rektorn. Vid skolans klasskonferenser följs elevernas kunskapsprognoser upp och rektorn ger då uppdrag till mentorn att initiera en utredning om det framkommer att elever riskerar att inte nå målen. Trots det påbörjas inte alltid en utredning, säger specialpedagogen. Enligt henne beror det på att ingen följer upp om det som bestämts har genomförs. Rektorn säger att det är hans uppgift att se till att

mentorerna startar utredningar när det behövs och att han arbetar aktivt med att se till att utredningar ska startas skyndsamt.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då Wijkmanska gymnasiet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Västerås kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Arbetsplatsförlagt lärande, grundläggande behörighet och introduktionsprogram

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Västerås kommun att senast den 3 april 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Beskrivning av arbetsområdet

Skolan ska se till att elever på yrkesprogram får den utbildning de har rätt till avseende arbetsplatsförlagt lärande (APL) och möjlighet att nå grundläggande behörighet. APL är en central del i all yrkesutbildning, då denna ska bidra till att eleven utvecklar såväl yrkeskunskaper som en yrkesidentitet. För elever som läser i huvudsak skolförlagd utbildning ska APL motsvara minst 15 veckor av den samlade utbildningstiden och för elever som är lärlingar ska APL motsvara minst 50 % av utbildningen. Skolan ska ha kvalitetssäkrat arbetsplatsen så att eleven har reell möjlighet att nå de kunskaper som eleven är avsedd att uppnå på arbetsplatsen, exempelvis att skolan avtalat med arbetsplatsen om vilka delar av det centrala innehållet på en eller flera kurser som ska behandlas. Skolan ska också följa upp att så sker. Handledaren är en central aktör, och behöver förutom kunskaper inom yrket också ha kunskaper om de mål som eleven ska uppnå och bedömas gentemot så att eleverna får adekvata arbetsuppgifter utifrån detta.

Att eleverna ges möjlighet till fortsatta studier på högskolenivå är en central rättssäkerhetsfråga. Det är dock inte tillräckligt att eleverna ges en teoretisk möjlighet att uppnå grundläggande behörighet utan skolan bör också göra det praktiskt möjligt för eleverna, ex. genom att undvika schemakrockar.

För introduktionsprogrammen finns inga nationellt fastställda programstrukturer eller examensmål, utan utbildningen ska utformas så att eleven förbereds för vidare studier eller etablering på arbetsmarknaden. Ett centralt instrument i denna planering är elevens individuella studieplan. Eleven ska, utifrån sina behov, få en utbildning som uppfyller introduktionsprogrammets syfte så att elevens mål med utbildningen kan uppnås.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Västerås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elever på introduktionsprogram får en utbildning som är planerad så att eleven förbereds för arbete eller studier. (17 kap. 3-7 §§ skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Se till att introduktionsprogrammen bedrivs i en omfattning som motsvarar heltidsutbildning.
- Se till att huvudmannen har en plan för de introduktionsprogram som bedrivs på skolan och att planen följer de krav som ställs i skolförfattningarna.
- Se till att det för varje elev på introduktionsprogrammen upprättas en individuell studieplan som innehåller de ämnen och de övriga insatser som är lämpliga för varje elev.
- Se till att eleverna på introduktionsprogrammen får undervisning i de ämnen som beslutats i den individuella studieplanen.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att det finns brister avseende utbildningen på introduktionsprogrammen på Wijkmanska gymnasiet.

Alla elevers utbildning bedrivs inte som heltidsstudier

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att utbildningen i introduktionsprogrammen på Wijkmanska gymnasiet inte motsvarar heltidsstudier för alla elever, eftersom det inte finns några beslut om att utbildningen endast ska ges på deltid.

Av 17 kap. 3-12 §§ skollagen framgår att de olika introduktionsprogrammen står öppna för ungdomar som saknar de godkända betyg som krävs för behörighet till nationella program. Omfattningen på programmet ska motsvara heltidsstudier. Utbildningens omfattning får dock minskas, om en elev begär det och huvudmannen finner att det är förenligt med syftet med elevens utbildning.

Utredningen visar att utbildningen på skolans introduktionsprogram inte bedrivs som heltidsstudier för alla elever, trots att det inte finns några beslut om att den ska omfatta endast deltidstudier. Enligt lärarna och eleverna finns

det elever på programinriktat individuellt val och yrkesintroduktion som inte ges heltidsutbildning, trots att det inte har fattats några beslut om deltidstudier för eleverna. Vid höstterminens start 2016 informerades elevernas mentor om att eleverna skulle läsa grundskoleämnena på en av kommunens gymnasieskolor som Wijkmanska gymnasiet samarbetar med. När eleverna kom till den skolan, blev de skickade tillbaka till Wijkmanska gymnasiet med beskedet att de inte blivit inskrivna på den skolan, uppger mentorn. Först i oktober 2016 fick eleverna undervisning i grundskoleämnena, men fortfarande ges inte alla elever som enligt studieplanen ska undervisas i svenska, sådan undervisning. Anledningen till detta är, enligt rektorn, lärarbrist. Det innebär att det finns elever på skolan som endast har 80 procents omfattning på sina studier. Enligt yrkeslärarna på det industritekniska programmet hade vissa introduktionselever endast 4-5 lektioner i veckan under halva höstterminen 2016. Detta bekräftas även av elever på det industritekniska programmet. Mentorn uppger att problematiken med introduktionsprogrammen inte är ny. "Även förra året var det kaotiskt för eleverna på introduktionsprogrammen och ingen planering fanns för grundskoleämnena", säger han.

Det saknas plan för utbildningen på ett introduktionsprogram

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att huvudmannen endast har en plan för utbildningen avseende ett av de introduktionsprogram som finns på skolan.

I 17 kap. 7 § skollagen anges att utbildningen på ett introduktionsprogram ska följa en plan för utbildningen som beslutas av huvudmannen.

Utdragningen visar att huvudmannen inte har en plan för samtliga introduktionsprogram som finns på skolan. Av den dokumentation som Skolinspektionen har tagit del av framgår att huvudmannen endast har en plan för ett av de två introduktionsprogram som anordnas på skolan, nämligen för yrkesintroduktion. En plan för programinriktat individuellt val, som skolan också anordnar, saknas dock.

Det finns brister i de individuella studieplanerna

Skolinspektionens bedömer att det är en brist att det inte framgår av elevernas individuella studieplaner vad som ingår i deras utbildning. Istället anger studieplanerna dels vilka grundskoleämnena som eleverna ska studera och dels samtliga ämnen som ingår i det nationella program som introduktionsprogrammet är knutet till. Bristerna i introduktionsprogrammen innebär att eleverna inte får den överblick över utbildningen, som de har rätt till. Detta drabbar elever på introduktionsprogrammen särskilt hårt, eftersom de har extra stora behov av stöd och stöttning i sina studier.

I 17 kap. 7 § skollagen anges att det för varje elev ska upprättas en individuell studieplan. I 1 kap. 7 § gymnasieförordningen anges att skolan för varje elev skolan upprätta en individuell studieplan som innehåller de ämnen och de övriga insatser som krävs för att eleven ska bli behörig till ett nationellt program eller kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Den individuella studieplan ska innehålla uppgifter om vilken studieväg eleven går och om de val av kurser som eleven gjort. Den ska också innehålla uppgifter om huruvida eleven följer ett fullständigt eller utökat program, vilka kurser som ingår i elevens fullständiga program och, om eleven följer ett utökat program, vilka kurser som ligger utanför det fullständiga programmet. Vidare ska den innehålla uppgifter om huruvida eleven följer ett individuellt anpassat program och i så fall vilka kurser som har bytts ut och om huruvida eleven följer ett reducerat program och i vilken omfattning samt, om möjligt, vilka kurser som har tagits bort. Elevens studier i grundskolans ämnen och andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling och som är avsedda att ingå i utbildningen ska också anges i den individuella studieplanen, om eleven följer ett introduktionsprogram.

Utredningen visar att det av elevernas individuella studieplaner inte framgår vad som ingår i deras utbildning. Av den dokumentation som Skolinspektionen har tagit del av framgår att flera av elevernas individuella studieplaner är ofullständiga. De individuella studieplanerna innehåller dels grundskolekurser och dels samtliga gymnasiekurser som anordnas på det nationella program som introduktionsprogrammet är knutet till. Enligt den biträdande rektorn har skolan, genom att presentera hela det nationella programmet i elevernas studieplaner, haft för avsikt att betona att elevernas introduktionsprogram ska vara så likt det nationella programmet som möjligt.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då Wijkmanska gymnasiet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Västerås kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Bedömning och betygssättning

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Västerås kommun att senast den 3 april 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Beskrivning av arbetsområdet

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Detta gäller alla elever, oavsett om de går ett högskoleförberedande program, yrkesprogram eller introduktionsprogram. Detta avser samtliga ämnen som eleven läser, det vill säga såväl gymnasiegemensamma ämnen som programgemensamma ämnen, ämnen inom inriktningar och fördjupningsämnen.

Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själva upprättat. Lärarens analyser av elevernas kunskaper ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper. I detta ingår att läraren bl.a. ska använda sig av nationella ämnesprov tillsammans med övriga muntliga och skriftliga elevprestationer. I de fall eleven har haft hela eller delar av kurser förlagda till arbetsplats (APL) ska bedömning av detta ingå i den samlande bedömningen.

Vidare ska skolan göra eleven och dess vårdnadshavare delaktiga i elevens utveckling genom att, löpande under studietiden och genom utvecklingssamtal, informera om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling och hur denna bäst kan stödjas.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Västerås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Eleven och elevens vårdnadshavare informeras om elevens utveckling. (3 kap. 4 § och 15 kap. 20 § skollagen; Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.5 Bedömning och betyg)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Se till att alla elever och elevernas vårdnadshavare minst en gång per termin får en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation vid ett utvecklingssamtal.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans information till elever och vårdnadshavare om elevernas kunskapsutveckling och studiesituation. Utredningen visar att den fortlöpande information om elevernas kunskapsutveckling och studiesituation som alla elever och vårdnadshavare ska få i ett utvecklingssamtal minst en gång per termin, inte ges till alla elever och vårdnadshavare. Eleverna och deras vårdnadshavare går därmed miste om det stöd för elevernas kunskapsutveckling och sociala utveckling som ett sådant samtal bidrar till.

Enligt skollagen ska eleven och elevens vårdnadshavare fortlöpande informeras om elevens utveckling. Minst en gång varje termin ska rektorn se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal). Även en elevs vårdnadshavare ska få sådan information.

Av Skolinspektionens intervjuer med lärare och elever framgår att alla lärare inte genomför utvecklingssamtal med eleverna och elevernas vårdnadshavare minst en gång per termin. Några elever säger att det bara är elever som inte sköter sig som får utvecklingssamtal. Enligt en elev i årskurs 3 har hen endast haft ett utvecklingssamtal sedan årskurs 1. En annan elev i årskurs 3 säger att de flesta lärare brukar ta upp med eleverna vilka betyg de ska få, men att betyget ibland även kan komma som en överraskning. Att alla elever inte erbjuds utvecklingssamtal bekräftas av andra elever. Även lärarna bekräftar elevernas uppgifter. Det beror på vilken mentor eleverna har, säger de.

Av Skolinspektionens intervjuer med lärare och med rektorn framgår att rektorn är medveten om att inte alla lärare genomför de utvecklingssamtal som ingår i deras uppdrag. Utvecklingssamtalen ska genomföras under en viss period av terminen, säger rektorn. Det fungerar till 90 procent, men det finns lärare som rektorn behöver arbeta med för att de ska genomföra bra utvecklingssamtal, säger han. Enligt rektorn är mentorerna ansvariga för kontakten med vårdnadshavarna. Rektorn säger att han tydligt informerar mentorerna om vad som ingår i deras uppgifter, men att vissa lärare behöver utvecklas i rollen. En lärare uppger att rektorn är medveten om att en del mentorer inte genomför utvecklingssamtal. Rektorn har trots detta inte vidtagit åtgärder för att säkerställa att alla elever ges utvecklingssamtal, säger läraren.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då Västerås kommuns verksamhet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Västerås kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Västerås kommun att senast den 3 april 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Beskrivning av arbetsområdet

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Detta gäller alla elever, oavsett om de går ett högskoleförberedande program, yrkesprogram eller introduktionsprogram. Det kan därmed också avse miljöer utanför skolan men som ingår i skolans verksamhet, exempelvis på arbetsplats (APL). Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Västerås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)
- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-10 §§ skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. Bristerna kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Se till att utbildningen utformas så att eleverna har en skolmiljö som präglas av trygghet.
- Se till att skolan bedriver ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling.

- Se till att det målinriktade arbetet bygger på en kartläggning av vart och när kränkningar uppstår eller kan tänkas uppstå.
- Se till att skolans plan mot kränkande behandling innehåller en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling samt en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. Planen ska även innehålla en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder har genomförts.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med trygghet och i skolans målinriktade arbete för att motverka kränkande behandling.

Tryggheten på skolan brister

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i tryggheten vid Wijkmanska gymnasiet. Visserligen framgår det av den elevenkät som Skolinspektionen tagit del av att eleverna uppgett att de känner sig trygga, men av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att det är en otrygg miljö på skolan. Kränkande språkbruk samt våld och hot förekommer bland eleverna. Det finns också otrygga platser på skolan.

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en god studiemiljö som präglas av trygghet.

Av Skolinspektionens intervjuer med rektorn, eleverna och lärarna framkommer att det inte alltid är tryggt på skolan. "Det har varit en del incidenter", säger eleverna och nämner slagsmål och hot som exempel. Elever i årskurs 3 uppger att "... det är många som kränker varandra hela tiden". De säger att kränkningar kan ske "bakom ryggen" och att en del elever tar åt sig av det, medan andra elever blir mindre berörda. Enligt eleverna kan de bli slagna av andra elever om de "säger fel saker." En del elever har blivit avstängda och det förekommer också trakasserier mot lärare, enligt eleverna. Flera lärare säger att det framgår av elevenkäten att skolan inte är trygg. En elev vill inte komma till skolan alls och flera elever har slutat eftersom de inte har känt sig trygga, uppger lärarna. De tror också att enskilda elever kan vara rädda. Rektorn säger att "tryggheten på skolan skulle kunna vara bättre". Han nämner att det har varit slagsmål på skolan och att det finns högljudda elever med dåligt språkbruk som påverkar andra elever negativt. Vissa kränkningar förekommer också på sociala media, uppger rektorn. Enligt rektorn finns det även platser på skolan som upplevs som otrygga.

Skolans målinriktade arbete för att motverka kränkande behandling är bristfälligt
Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans målinriktade arbete mot kränkande behandling. Utredningen visar att det förekommer kränkningar på eller i samband med verksamheten. Skolan har dock inte genomfört någon kartläggning av var kränkningar förekommer eller kan tänkas förekomma. Vidare framkommer att en förstelärare visserligen har fått i uppgift att ta fram åtgärder för att motverka kränkande behandling men att detta arbete ännu inte har påbörjats. Skolans plan mot kränkande behandling innehåller inte heller någon översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Den saknar även en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. Planen saknar även en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder har genomförts.

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Vidare anges att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga att elever utsätts för kränkande behandling. I detta arbete ingår att varje år upprätta en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en översikt över de åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Det målinriktade arbetet för att motverka kränkande behandling brister. Planen mot kränkande behandling nämns av lärarna, men skolan arbetar inte med kränkningar utifrån de händelser som har ägt rum, säger de. Enligt lärarna diskuteras inte heller vilka förebyggande åtgärder som skolan behöver vidta utifrån den miljö som finns på skolan. En förstelärare har fått i uppdrag att arbeta med tryggheten utifrån händelser som har ägt rum, till exempel på plan 2, säger lärarna, men arbetet har ännu inte kommit igång. Elevhälsan håller med om beskrivningen av bristen på förebyggande arbete. "Det som nu görs är mest att släcka bränder", säger en representant för elevhälsan. Några elever säger att skolan har en plan mot kränkande behandling, men att de fått ta del av den först för en vecka sedan. Rektorn säger att det finns platser på skolan som känns otrygga. Han säger vidare att han tycker att det är så självklart att dessa platser är otrygga, att detta inte behöver dokumenteras. Dock uppger han att skolan borde specificera vilka åtgärder som ska vidtas utifrån det som händer på skolan. "Det är något att arbeta vidare med och förbättra", säger han.

Skolans plan mot kränkande behandling innehåller definitioner av begrepp, beskrivningar av rutiner och en redovisning av skolans vision. Planen saknar dock en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling samt en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. Planen saknar även en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder har genomförts.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då Västerås kommuns verksamhet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Västerås kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Västerås kommun att senast den 3 april 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Beskrivning av arbetsområdet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Västerås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärd behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Se till att psykolog deltar i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete vid Wijkmanska gymnasiet. Av utredningen framgår att psykolog inte är delaktig i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Psykologens kompetens används endast för att genomföra utredningar i enskilda elevärenden. Detta innebär att eleverna riskerar att inte få det stöd i utvecklingen mot utbildningens mål, som de har rätt till.

Enligt skollagen ska det för eleverna i förskoleklass och grundskola finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologisk, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande, samt stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

Av förarbetena till skollagen framgår att arbetet med elevhälsan förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper. Vidare framgår att de mer generellt inriktade arbetsuppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör elevernas arbetsmiljö, skolans värdegrund som till exempel arbetet mot kränkande behandling och undervisning om tobak, alkohol och andra droger och övrig livsrelaterad ohälsa, jämställdhet samt sex- och samlevnadsundervisning mm. (prop. 2009/10:165 s.275 ff).

Av Skolinspektionens utredning framgår att psykologen inte deltar i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Vid intervjun med elevhälsan framkommer att en psykolog kopplas in på konsultbasis när skolan behöver göra utredningar av enskilda elevers behov av särskilt stöd. Dock finns inte psykologen med i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet tillsammans med elevhälsans övriga kompetenser.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då Västerås kommuns verksamhet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Västerås kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Styrning och utveckling av verksamheten

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Västerås kommun att senast den 4 september 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Beskrivning av arbetsområdet

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Analysen ska omfatta hela utbildningen och inte avgränsas till exempelvis resultat enbart i gymnasiegemensamma ämnen utan ska också omfatta uppföljning av resultat i fördjupningsämnena, från lärande som sker på arbetsplats (APL) och undervisning på introduktionsprogram. Förbättringsåtgärder kan exempelvis vara att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Västerås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar)
- Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. Bristerna kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Se till att skolans personal är delaktiga i skolans övergripande systematiska kvalitetsarbete.
- Se till att rektorn beslutar om nödvändiga utvecklingsåtgärder utifrån en övergripande analys av skolans resultat och måluppfyllelse samt planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärderna och genomför dessa.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i det systematiska kvalitetsarbetet på Wijkmanska gymnasiet.

Utredningen visar att personalen visserligen diskuterar och analyserar elevernas kunskapsresultat och resultaten av skolans trygghetsenkät i arbetslagen, men att diskussionerna och slutsatserna inte förs vidare till ledningsnivån. I kvalitetsarbetet saknas därför personalens analys av kunskapsresultaten och av tryggheten och studieron. Att personalen inte är delaktig i det övergripande systematiska kvalitetsarbetet innebär en risk för att nödvändiga utvecklingsinsatser inte identifieras samt att de åtgärder som vidtas inte svarar mot de behov som finns på skolan. Detta är allvarligt med tanke på de omfattande utvecklingsbehov som konstateras i detta beslut, bland annat avseende introduktionsprogrammen, arbetet med trygghet, det målinriktade arbetet för att motverka kränkande behandling samt styrning och utveckling av verksamheten.

Enligt skollagen är det rektorns ansvar att se till att det på skolenhetsnivå bedrivs ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta arbete dokumenteras. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Av Skolinspektionens intervjuer med lärarna framkommer att den enhetsplan och den aktivitetsplan som utgör dokumentationen över skolans systematiska kvalitetsarbete inte har tagits fram tillsammans med personalen. De flesta lärarna uppger att de inte kände till den senaste enhets- och aktivitetsplanen innan den skickades ut föregående vecka, medan ett par lärare säger att de diskuterat vissa frågor i den.

Enligt lärarna genomförs en skolenkät av elevernas arbetsmiljö varje år, där bland annat elevernas trygghet och studiero undersöks. Samtliga intervjuade lärare säger att de tar del av enkätresultaten och en lärare säger att det är för lite uppföljning av enkäten. Enligt de intervjuade lärarna finns ingen dokumenterad analys av skolans enkätresultat. Elevernas betyg redovisas vid läsårets slut och lärarna uppger att de reflekterar över dem i arbetslagen. Bland annat jämför de skolans resultat med andra skolor och diskuterar möjliga utvecklingsåtgärder. Dessa diskussioner stannar dock i arbetslagen och lyfts inte vidare till ledningsnivån.

Att den enhetsplan och den aktivitetsplan som utgör dokumentationen av skolans årliga systematiska kvalitetsarbete inte har tagits fram tillsammans med personalen bekräftas av rektorn. Han säger att den senaste planen har utarbetats av ledningsgruppen. Anledningen till det var, enligt rektorn, att planen togs fram när personalen nyligen flyttat in i nya lokaler och att det därför var tidsbrist. Aktivitetsplanens målområden baseras på resultaten i skolenkäten och medarbetarenkäten, säger han. Utifrån dessa har ledningsgruppen identifierat underområden och skrivit in dem i planen. Rektorn uppger dock att planen saknar konkreta åtgärder som skolan behöver arbeta med för att komma åt de problem som finns på skolan. Han säger också att han anser att skolan måste bli bättre på att ta fram sådana åtgärder. Vidare uppger rektorn att enhets- och aktivitetsplanen har skickats ut till personalen, men att tanken är att medarbetarna i större utsträckning ska vara delaktiga i detta arbete och att planen ska vara förankrad hos dem. Enligt rektorn har det dock varit så mycket att arbeta med på skolan, att detta inte har hunnits med.

Motivering till föreläggande som ingripande

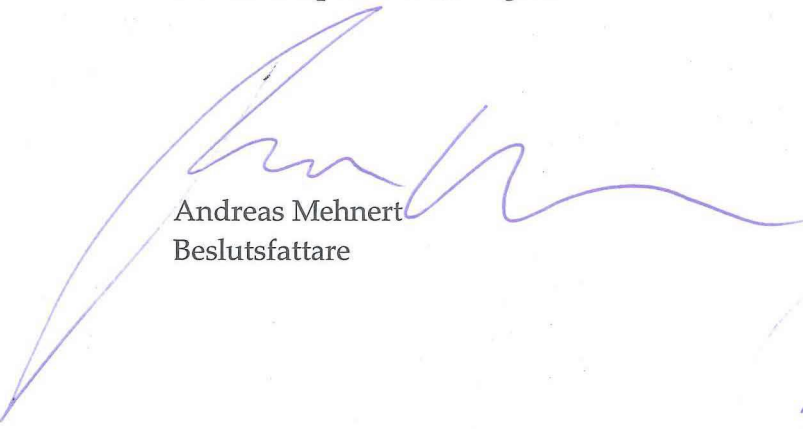
Då Västerås kommuns verksamhet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Västerås kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Beslut

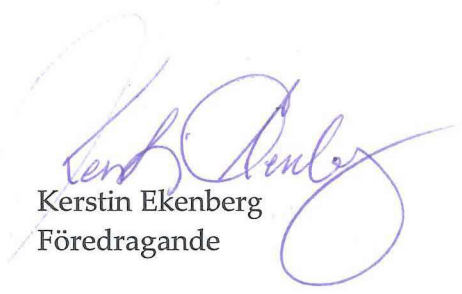
2016-12-20
21 (22)

2016:7017

På Skolinspektionens vägnar

Andreas Mehnert
Beslutsfattare

Kerstin Ekenberg
Föredragande

Bilaga

Bilaga 1: Fakta om Wijkmanska gymnasiet

Bilaga 1: Fakta om Wijkmanska gymnasiet

Wijkmanska gymnasiet är en kommunal gymnasieskola i Västerås kommun. Vid skolan finns de nationella programmen el- och energiprogrammet, industritekniska programmet, teknikprogrammet och tågteknikprogrammet. Skolan anordnar också introduktionsprogrammen programinriktat individuellt val och yrkesintroduktion.

Vid tidpunkten för tillsynen gick totalt 348 elever vid skolan, varav 12 på introduktionsprogrammen.